

TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI

Sayı : 9745

Tarih : 25.12.2024

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

12 Eylül 1980 Askeri Darbesinden sonra çalışmadan alıkonulan, kapatılan ve/veya münfesiş sayılan başta TÖB-DER (Tüm Öğretmenler Birleşme ve Dayanışma Derneği) olmak üzere tüm mesleki dernek ve kuruluşların açılması ile hazineye devredilen taşınmaz ve diğer tüm malvarlıklarının iadesi hakkında kanun teklifi ve genel gerekçesi ekte sunulmuştur.

Gereğini ve bilgilerinizi arz ederim.

Mehmet Rüştü TIRYAKI

Batman Milletvekili

TBMM BAŞKANLIĞI	
Tali Komisyon	Plan ve Bütçe
Esas Komisyon	İçişleri
Tarih: 27-12-2024	Esas No: 2/2829

25 Aralık 2024

1555335

GENEL GEREKÇE

Türkiye siyasal tarihi ağır bedellerin ödendiği, darbeler ve travmalarla dolu siyasal ve toplumsal bir geçmişe sahiptir. Yaşanan her darbe Türkiye'yi daha da geriye götürmüş, kör total demokrasi kesintiye uğramış, özgürlükler askıya alınmıştır.

12 Eylül Askeri Darbesi sonucunda da yüz binlerce yurttaş ağır işkencelerden geçirilmiş, binlercesi sakat bırakılmış, yüzlercesi öldürülmüş, yüz binlerce kişi cezaevlerine atılmış, binlercesi ülke dışına iltica etmek zorunda kalmış, siyasi partiler ve demokratik kitle örgütleri kapatılmış, siyaset yasağı getirilmiştir. Türkiye tarihinin en büyük öğretmen örgütü olan TÖB-DER 'in de dahil olduğu 23 bin 677 dernek ve benzeri kuruluşun da askeri müdahaleye neden olan ortamı yaratmak suçlamasıyla faaliyetleri durdurulmuş ve malvarlıklarına el konmuştur.

12 Eylül sonrası kapatılan siyasi parti ve sendikalara yeniden açılma imkânı tanınmış ve hazineye devredilen malvarlıkları iade edilmişse de dernekler ve diğer kuruluşlara bu hak tanınmamıştır.

Ülkemizde Demokrasiye Müdahale Eden Tüm Darbe ve Muhtıralar ile Demokrasiyi İşlevsiz Kılan Diğer Bütün Girişim ve Süreçlerin Tüm Boyutları ile Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu'nun hazırladığı raporun 18'inci maddesinde; "Malvarlıklarına el konulan STK'lar: Darbe dönemlerinde malvarlıklarına el konulan ve/veya kamulaştırılan dernek, vakıf, sendika ve özel kişilerin malvarlıklarının iade edilmesi hususunda yapılabilecekler araştırılarak bu konuda gerekli adımlar atılmalıdır." önerisi getirilmişse de somut adımlar atılmamıştır.

Başta TÖB-DER olmak üzere; darbe yönetiminin kurduğu güdümlü mahkemelerce kapatılan ve malvarlıklarına el konulan tüm dernek ve kuruluşların tekrardan açılıp malvarlıklarının iade edilmesini sağlayarak yüzleşme, hakikat ve onarım hakkının tesis edilmesi Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin yükümlülüğüdür.

**12 EYLÜL 1980 ASKERİ DARBESİNDEN SONRA ÇALIŞMADAN ALIKONULAN,
KAPATILAN VEYA MÜNFESİH SAYILAN DERNEKLERİN YENİDEN AÇILMASI
VE HAZİNEYE DEVREDİLEN MALVARLIKLARININ İADESİ HAKKINDA
KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1- 12 Eylül 1980 askeri müdahalesi sebebiyle ilan edilen sıkıyönetim döneminde çalışmalarından alıkonulan, kapatılan veya münfesih sayılan derneklerden talepte bulunanlar, o tarihler arasındaki dönemde yönetim kurulu üyelerince aynı ad, rumuz, amblem ve son tüzük hükümlerine göre yeniden açılır

MADDE 2- Bu derneklerin son yönetim, yürütme, denetleme ve onur kurullarından hayatta kalanlarına, açıldıklarında yapılacak olan ilk genel kurul toplantıları sonuçlanıncaya kadar görev yapmak üzere temsil yetkisi verilir, derneğin defter ve belgeleri kendilerine teslim edilir. Dernek tüzüğünün 4/11/2004 tarihli ve 5253 sayılı Dernekler Kanunu ile diğer değişen kanunlara ve ilgili yönetmeliklere uyumlu hale getirilmesinde ve derneğin yeniden tüzel kişilik kazanmasında yine bu kurullar görevlidir.

MADDE 3- Bu durumda çalışmadan alıkonulan, kapatılan veya münfesih sayılan derneklerin Hazineye devredilen taşınır ve taşınmaz malları, iade tarihindeki durumlarına ve değerlerine göre işlem görerek, derneğin açılmasına karar verildiği tarihten itibaren en geç 3 ay içerisinde Hazinece veya Hazine tarafından tahsis edilen kurumlarca geri verilir.

MADDE 4- Bu şekilde açılan dernekler açılma tarihlerinden sonra en geç altı ay içinde genel kurullarını yaparlar. Hayatta kalan delege ve yöneticilerle yapılacak ilk genel kurul toplantısında çoğunluk aranmaz.

MADDE 5- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 6- Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.